

**pewniak
na teście**

**polecane przez
egzaminatorów**

Juliusz Słowacki

Lilla Weneda

GRĘG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Juliusz Słowacki
Lilla Weneda
Tragedia w pięciu aktach

Ilustracje:
Elwiro Michał Andriolli, *Ilustracje do Lilli Wenedy* (1883)

Opracowanie i redakcja:
Maria Zagnińska

Wykorzystano materiały Wydawnictwa GREG®

Korekta:
Agnieszka Antosiewicz, Karolina Rymut, Maria Zagnińska

ISBN 978-83-7517-983-5

Wydanie III zaktualizowane

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

2024

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.
Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Skład i łamanie:
Pracownia Register

Okładka:
Aleksandra Zimoch

Ilustracja na okładce:
EB Adventure Photography, Street style photo/Shutterstock.com

Juliusz Słowacki

LILLA WENEDA

Tragedia w pięciu aktach

Autor: Juliusz Słowacki

Tytuł: *Lilla Weneda*

Rodzaj literacki: dramat

Gatunek literacki: dramat romantyczny

Czas i miejsce akcji: czasy baśniowe, okolice jeziora Gopło

Bohaterowie: Derwid – król Wenedów; Lilla Weneda i Roza Weneda – jego córki; Lelum i Polelum – jego synowie; Lech – władca Lechitów, najeźdźca Wenedów; Gwinona – jego żona; Lechon, Krak, Arfon – jego synowie; Sygoń, Salmon, Gryf – jego rycerze; święty Gwalbert; Ślaz – jego sługa

Problematyka: legendarne początki narodu polskiego i źródła nierówności społecznych, rola poezji w walce o niepodległość, cierpienie narodu jako droga do odrodzenia (wątki mesjanistyczne)

OSOBY

LECH

GWINONA, żona Lecha

LECHON, KRAK, ARFON, synowie Lecha

DERWID, król Wenedów

LILLA WENEDA, ROZA WENEDA, córki Derwida

POLELUM, LELUM, synowie Derwida

SYGOŃ, GRYF, Lechici

ŚWIĘTY GWALBERT

ŚLAZ, jego sługa

DWUNASTU HARFIARZY, DWUNASTU WODZÓW, Wenedzi

Orszak dziewic Gwinony. Rycerze Lechici.

Z czasów bajecznych. – Blisko Gopła.

▼
Czas i miejsce akcji

DO AUTORA „IRYDIONA”

LIST II¹

Kochany Endymionie poezji², drzemiący w cieniu gajów laurowych, z lekkością i ciszą letniej błyskawicy przedzieram się przez czarne liście drzew nieśmiertelnych³ i trzema błyskami budzę cię ze snów niespokojnych. Wstań! Wstań, mój Endymionie, tajemniczej Muzy kochanku, i postąp krokiem ku mnie, a napotkasz nowy gaj fantazji, zielony sosnami teatr; bo oto dla ciebie jedynie, mój drogi, wybudowałem nową scenę, sprowadziłem duchów aktorów i rozłożyłem na leśnej murawie biegającego po świecie kolportera małe bogactwo. Odeślij mi z nowym zarobkiem przyjaźni, ze łzą, jeżeli można, z pochwałą, jeżeli można, a będę spokojny na wieczność.

Obudź się! Obudź, rzymski, w złotej zbroi, z ognistym pancerzem rycerzu! Nowe mary stoją przed tobą: oto jest wzgórze okryte zieloną murawą, na wzgórzu stoi dwanaście druidycznych kamieni i trzynasty tron z omszonego granitu; oto wzgórze ukoronowane wieńcem dwunastu białowłosych harfarzy, zewsząd jakby morzem czerwonego połysku oblana... to straszne wzgórza zwierciadło – to krew narodu. Śpiew dwunastu harf rozlega się nad ludem umarłych i wbiega w puste, szumiące lasy sosnowe, wołać nowych na zemstę rycerzy. – Czy ci nie smutno?

Oto jest rycerz z dwójgiem serc, z mieczem jedynym, z Tella⁴, z Kastora i z Polluksa złożony; rycerz, którego jedna połowa jest tarczą, a druga śmierci żelazem – wódz mający dwie dusze i dwa ciała; nieszczęście narodu; przeznaczenie dowodzące potępionemu przez Boga ludowi... Wódz z dwojakim i nieśmiesznym już więcej nazwiskiem: oto stoi na stosie ostatecznym jako posąg przyszłości. – Czy go widzisz?

---

¹ Autor „Irydiona” – Zygmunt Krasiński, poeta i wieszcz, przyjaciel Słowackiego. Pierwszy list poprzedza inny dramat Słowackiego, *Balladyne*.

² *Endymion* – postać z mitologii greckiej, ukochany bogini Selene, uśpiony na wieczność przez Zeusa i obdarzony darem wiecznej urody. Słowacki takim porównaniem komplementuje przyjaciela za jego talent poetycki.

³ *Drzewa nieśmiertelne* – drzewa laurowe, z których liści w starożytnej Grecji wito wieńce dla zwycięzców igrzysk i turniejów; symbol sławy.

⁴ *Wilhelm Tell* – legendarny XIV-wieczny bohater szwajcarski, doskonały strzelec, który zestrzelił strzałą z łuku jabłko z głowy swojego syna i tym samym uzyskał wolność dla niego i dla siebie.

Roza Weneda – zakazanie
Harfiarzom informowania
ludu o nadchodzącej
klęsce Wenedów

Roza Weneda

Uciszcie wy rękami rozplakane lutnie,
Brońcie, by między ludzi ta pieśń nie wybiegła.
Brońcie, by grobu dusza ludu nie spostrzegła.
Brońcie, by lud nad sobą nie usłyszał płaczu;
Jeśli nie obronicie tego – potępieni!

Harfiarze

Więc za trzy dni noc płomieni?...

Roza Weneda

I noc okropności mściwa
I wiek haraczu...
Pół rycerzy od piorunów zginie, pół od miecza.
Wódz dwie głowy mieć będzie, jedna człowiecza,
Drugą głowę trupią wódz mieć będzie.
Ja ostatnia zostanę żywa,
Ostatnia z czerwoną pochodnią:
I zakocham się w rycerzy popiołach
I popioły mnie zapłodnią,
A swatami będą dęby z płomieniem na czołach,
A łóżem ślubnym będzie stos rycerzy.
Kto konając we mnie uwierzy,
Skona spokojny;
Ja go zemszczę lepiej od ognia i wojny,
Lepiej niż sto tysięcy wroga,
Lepiej od Boga...

Roza Weneda – proroctwo
o dwugłowym wodzu

Roza Weneda – proroctwo
o narodzinach mściciela
z popiołów pokonanych

Harfiarze

Idźmy! Wrózkę szal porywa.

(Wychodzą.)

Roza Weneda

O wróżka! Wróżka ludu nieszcześliwa!
Ona ma serce. – Lecz noc już – już ciemno!
Chodźmy umarłych palić... Duchy! ze mną. –

(Wychodzi.)

AKT I

SCENA I

Pole nad Gopłem. LECH, GWINONA, SYGOŃ, GRYF, wchodzą zbrojni.

Lech

Zapalić ogień na pobojuwisku
I tu mi wzięte przyprowadzić jeńce.

(Wchodzą DERWID z harfą złotą w rękę, LELUM i POLELUM w łańcuchach.)

Sygoń

Z ręki mu złotej harfy nie wydarto,
Jest to Wenedów król z dwoma synami.

Lech

(do Derwida)

Cóż myślisz, starcze, o ludach zachodnich?
Wczora ty byłeś panem tej krainy,
Dzisiaj do ciebie nie należy głowa,
Która rządziła wczoraj tymi ludy.
Szaty na sobie teraz porozdzieraj,
Okup się, starcze, łzy brylantowymi,
Bo ci czekaniem³¹ łeb roztrzaskam siwy. –
(do Lelum i Polelum)

Cóż to szczekacie jak psy łańcuchami?
Cóż to, niedźwiedzie, uczcie się pokory!
Gdzie mój kat? – Ten mi człowiek plunął w oczy.
Że ja maleńki, to on mną pogardza,

Lech – pogardliwy stosunek
do Derwida i jego synów

³¹ *Czekan* – rodzaj broni, przypomina siekierkę na długim trzonku z drewna.

Roza Weneda

Gdzie idziesz?

Ślaz

Wszędzie, gdzie każesz Waćpani.

Roza Weneda

Ja wiem, czym jesteś... ty będziesz zabójcą.
Mam tutaj sztylet.

Ślaz

Jakaś wariatka!

Roza Weneda

Przed tobą płynie krwi bolesnej rzeka,
Z tych trupów cieknie i płynie.
Za tą wodą dom człowieka,
Ten człowiek zginie;
Życie jest jego dla mnie jak psa życie.
Ty go zabić powinien.

Roza Weneda – wystanie Ślaza
z misją zabicia Lecha

Ślaz

Ja?

Roza Weneda

O świcie

Go zabijesz, idziesz po to.
Słuchaj! – jesteś złodziejem...

Ślaz

Ja?

Roza Weneda

I złotą

Harfę ukradniesz mego ojca.

Roza Weneda – wystanie
Ślaza z misją wykradnięcia
Lechitom harfy Derwida

Ślaz

Pięknie!

*Ja wiem, czym jesteś... ty będziesz zabójcą.
Mam tutaj sztylet.*

Podnoszę do was tę rękę w łańcuchu,
 Z tą drugą ręką mego brata trupa;
 Obie te ręce i ten łańcuch proszą
 O piorun jasny, litosny, ostatni...
 Cóż! nie słuchacie? – Więc tą ręką trupią
 I tym łańcuchem wyzywam do walki
 Was, napełnione piorunami burze,
 Aż prośbą piorun wasz niewywołany
 Wydrę przekleństwem!

Polelum – wniebowstąpienie
 razem z martwym Lelum;
 objawienie Matki Boskiej
 nad stosem pogrzebowym
 Wenedów

*(Piorun bije w stos i drzewo zajmuje
 się złotym płomieniem. – LELUM
 i POLELUM nikną w blasku. – Powoli
 nad gasnącym stosem ukazuje się
 postać Bogarodzicy.)*

Święty Gwalbert

(pokazując na zjawienie)

Ave⁸³, Nieśmiertelna!

Lech

Cudowne widmo w obręczy⁸⁴ z płomyków.

Roza Weneda

*(wchodząc na stos zagasły, grzebie w popiołach, znajduje łańcuch
 próżny, którym przykuci byli do siebie Lelum i Polelum, i rzucając
 go pod stopy LECHA, mówi.)*

Patrz! co zostało z twoich niewolników.

⁸³ Ave (łac.) – witaj.

⁸⁴ Pisownia oryginalna autora.

Stójcie, poganie! Przynoszę wam życie.

UŁAMEK Z GRECKIEJ PODRÓŻY GRÓB AGAMEMNONA

Niech fantastycznie lutnia nastrojona
Wtóruje myśli posepnej i ciemnej;
Bom oto wstąpił w grób Agamemnona
I siedzę cichy w kopule podziemnej,
Co krwią Atrydów⁸⁵ zwalana okrutną.
Serce zasnęło, lecz śni. – Jak mi smutno!

O! jak daleko brzmi ta harfa złota,
Której mi tylko echo wieczne słychać!
Druidyczna to z głązów wielkich grota,
Gdzie wiatr przychodzi po szczelinach wzdychać
I ma Elektry głos – ta bieli płótno
I odzywa się z laurów: „Jak mi smutno!”

Tu po kamieniach, z pracowną Arachną⁸⁶
Kłóci się wietrzyk i rwie jej przędzywo,
Tu cząbry⁸⁷ smutne gór spalonych pachną;
Tu wiatr obiegłszy górę ruin siwą
Napędza nasion kwiatów – a te puchy
Chodzą i w grobie latają jak duchy.

Tu świerszcze polne, pomiędzy kamienie
Przed nadgrobowym pochowane słońcem,
Jakby mi chciały nakazać milczenie,

⁸⁵ *Atrydzi* – potomkowie Atreusa, m.in. Agamemnon i jego brat Menelaos. Na ro-dzie Atrydów ciążyła klątwa, którą rzucili bogowie jako karę za morderstwo bratan-ków popełnione przez Atreusa.

⁸⁶ *Pracowna* – pracowita; *Arachne* – w mitologii greckiej niezwykle utalentowana prządka, którą zazdrosna Atena zamieniła w pająka. Tutaj przenośnie: pająk.

⁸⁷ *Cząbber* – gatunek rośliny.

Krótkie opracowanie

Krótko o utworze

Lilla Weneda to **dramat romantyczny napisany w 1839 r., a wydany drukiem w 1840 r.** Według zamierzeń autora miał wchodzić, razem z napisaną wcześniej *Balladyną*, w skład cyklu tragedii poświęconych prapoczątkom Polski, ale żaden więcej utwór z tego cyklu nie powstał. Podobnie jak w *Balladynie*, także i w tym dramacie wydarzenia toczą się nad jeziorem Gopło, w czasach baśniowych – Gopło i jego okolice są łączone z legendami o prapoczątkach Polski. Pojawia się tutaj **Lech, postać z legend** mówiących o początkach naszego kraju, wspomniane jest też, że ma brata Czecha. **Lech jest najeźdźcą**, gdyż na terenach nadgoplańskich mieszka plemię Wenedów, którym rządzi król Derwid, posiadający magiczną złotą harfę. Muzyka harfy zapewnia Wenedom zwycięstwa w bitwach. Akcja utworu zaczyna się w momencie, gdy Derwid z harfą dostaje się do niewoli Lecha i jego okrutnej, podstępnej żony Gwinony, i opowiada o próbach uwolnienia go, jakie podejmuje jego córka, Lilla Weneda. W tle toczą się cały czas walki Lechitów z Wenedami, zakończone zwycięstwem Lechitów i całkowitym zniszczeniem Wenedów. Jedyną żywą osobą pozostaje druga córka Derwida – Roza Weneda, wieszczka i kapłanka, obdarzona darem proroczym, która zapowiada narodzenie mściciela z prochów zmarłych. Nad stosem ofiarnym, na którym spalone zostały ciała jej ojca i siostry, objawia się Matka Boska.

Pewniak
na teście

Dramat porusza dość złożoną problematykę. Jednym z tematów, jakim zajmowali się romantyczni historycy, była próba wyjaśnienia nierówności społecznych wyraźnie widocznych między stanami w Polsce – Słowacki próbuje to wyjaśnić, **wywodząc pochodzenie Polaków od dwóch skrajnie różnych plemion: podbitych Wenedów i zwycięskich Lechitów** (zarówno Wenedowie, jak Lechici to nazwy realnie istniejących plemion słowiańskich zamieszkujących ziemię nadbałtyckie, ale Słowacki posługuje się nimi swobodnie i nie należy rozumieć dramatu jako zapisu wydarzeń historycznych). Złota harfa Derwida to symbol poezji, a więc poeta porusza także temat **roli poezji w trudnych momentach życia narodu i jej zadań**. Wreszcie można interpretować dramat przez pryzmat wydarzeń współczesnych autorowi, a wówczas będzie on **próbą odpowiedzi na pytanie o możliwe drogi walki o niepodległość** i próbą rozliczenia nieudanego powstania listopadowego.

Krótkie streszczenie

Toczy się konflikt między plemieniem Wenedów a najeźdźcami – Lechitami. Król Wenedów, Derwid, oraz jego dwaj synowie, Lelum i Polelum, dostają się do niewoli władcy Lechitów, króla Lecha. Na wolności pozostają jego dwie córki. Roza Weneda to kapłanka i wieszczka, która cały czas wieszczy zagładę Wenedów, ale też narodzenie się mściciela z prochów poległych rycerzy, ona zaś sama ma być jego matką i ostatnią żywą osobą spośród Wenedów. Lilla Weneda postanawia za wszelką cenę uwolnić ojca i braci. Najpierw udaje się do św. Gwalberta, misjonarza chrześcijańskiego, i prosi go o wsparcie w swoich działaniach. Sługą św. Gwalberta jest Ślaz, leń i kłamca, który nie przepada za swoim panem, więc po jego wyjściu podpala mu chatę i udaje się szukać szczęścia gdzie indziej.

Los wszystkich trzech jeńców okazuje się być w rękach królowej Gwinony, która jest kobietą do głębi złą, podstępna i przewrotna, radująca się zadawaniem cierpienia. Rozkazuje ona wyłupić Derwidowi oczy, gdy ten nie chce zagrać dla niej na złotej harfie, którą posiada (harfa jest magiczna, zapewnia Wenedom zwycięstwo w walce). Kiedy Lilla prosi ją o uwolnienie ojca, Gwinona zakłada się z nią, że jeśli uda jej się trzykrotnie uratować go przed śmiercią, wówczas odzyska wolność. Pierwszy raz Lilla ratuje ojca powieszonoego za włosy na dębie, gdy wpada na pomysł, by któryś z braci rzucił toporem i odciął jego włosy. Robi to Polelum, uwalnia Derwida i odzyskuje wolność dla siebie i Lelum. Drugi raz Lilla ratuje ojca przed śmiercią, gdy Gwinona wrzuca go do wieży pełnej jadowitych węży, a Lilla uspokaja je grą na harfie. Trzeci raz ratuje go od śmierci głodowej, przynosząc do celi wianek z lilii wodnych, które Wenedowie jedzą w chwilach nieurodzaju. Gwinona wypuszcza Derwida, ale każe zostawić w zamku harfę jako zakład za jej syna, Lechona, który dostał się do niewoli u Wenedów. Lilla obiecuje, że odprowadzi ojca do obozowiska Wenedów i wróci z Lechonem.

W trakcie tych wydarzeń do zamku Lechitów trafia Ślaz w przebraniu nieżyjącego rycerza Salmona, wysłany tam przez Rozę Wenedę z misją zabicia Lecha i wykradzenia harfy. Nie wykonuje zadania, udaje mu się uciec i postanawia udać się do Wenedów ze zmyślnymi opowieściami pełnymi grozy, licząc, że przyciągną go i będzie miał u nich utrzymanie. Opowiada o rzekomej śmierci Derwida i Lilli Wenedy, a słysząc to, Roza Weneda w zemście zabija Lechona. W tym momencie wracają żywi Derwid i Lilla Weneda, która i tak postanawia wrócić po harfę zgodnie z umową. Po powrocie do zamku ginie zamordowana przez Gwinonę, która odsyła Wenedom jej ciało w skrzyni, twierdząc, że to harfa. Zobaczywszy martwą córkę, Derwid popełnia samobójstwo. Roza spala ciało jego i siostry na stosie pogrzebowym. Trwa finałowa

Biografia autora

Juliusz Słowacki urodził się **4 IX 1809 r.** w Krzemieńcu, a zmarł **3 IV 1849 r.** w Paryżu. Wychowany przez matkę Salomeę i jej drugiego męża, doktora Augusta Bécu, wzrastał w intelektualnej atmosferze Krzemieńca i Wilna. Po studiach prawniczych na Uniwersytecie Wileńskim wyjechał do Warszawy.

Debiutancka powieść poetycka Słowackiego pt. *Hugo* ukazała się w 1830 r. W okresie powstania listopadowego zyskał sławę wierszami patriotycznymi (np. *Bogurodzico! Dziewico!*). W 1831 r. udał się do Drezna w misji dyplomatycznej, skąd po jej wypełnieniu wyjechał do Paryża. W 1832 r. opublikował dwa tomy *Poezji*. W latach 1832–1836 poeta przebywał w Genewie. W Szwajcarii powstał poemat miłosny *W Szwajcarii*, liryki (m.in. *Rozłączenie*), a także dramaty (*Kordian*, *Balladyna*, *Horsztyński* – nieukończony). W czasie pobytu we Włoszech poeta zaprzyjaźnił się z Zygmuntem Krasińskim; w tym samym czasie udał się w podróż do Grecji, Egiptu i Palestyny. Doświadczenia podróży po Bliskim Wschodzie stały się inspiracją do powstania m.in. utworów: poematu dygresyjnego *Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu* i poematu *Anelli*. Po rocznym pobycie we Florencji (*Ojciec zadżumionych*) poeta osiadł w 1838 r. w Paryżu, gdzie napisał jeszcze: tragedie *Mazepa*, *Lilla Weneda*, poemat dygresyjny *Beniowski*, dramat *Fantazy*.

Kontakty z Andrzejem Towiańskim, filozofem bardzo znanym w kręgach emigracji polskiej w Paryżu, wpłynęły na uformowanie przez Słowackiego własnej koncepcji filozoficznej (filozofii genezyjskiej), której zasady wyłożone zostały w traktacie *Genezis z Ducha* (1844), a poetycką realizację uzyskały w dramacie *Samuel Zborowski*, eposie *Król-Duch* oraz w *Odpowiedzi na „Psalmy Przyszłości”* (polemika z Zygmuntem Krasińskim). W tym czasie Juliusz Słowacki napisał także oparte na motywach historycznych dramaty *Książdz Marek* i *Sen Srebrny Salomei*.

Poeta zmarł w Paryżu na gruźlicę, pochowany został na tamtejszym cmentarzu Montmartre. Jego prochy przewieziono do Polski dopiero w 1927 r., złożone zostały obok Adama Mickiewicza w Krypcie Wieszców Narodowych w podziemiach krakowskiej Bazyliki Archikatedralnej na Wawelu.

Lechon – najstarszy syn Lecha i Gwinony, już dorosły mężczyzna, zostaje jeńcem Wenedów i ginie zabity przez Rozę.

Święty Gwalbert – katolicki misjonarz nawracający Wenedów.

Śláz – sługa św. Gwalberta, który potem od niego ucieka. Kłamca, oszust, człowiek pozbawiony honoru i patrzący jedynie na własne korzyści.

Sygoń, Salmon, Gryf – rycerze Lecha. Salmon ginie w czasie walk, podszyna się pod niego Śláz.

Plan wydarzeń

1. Lilla Weneda i Roza Weneda w jaskini, rozmowa o uwwięzieniu ojca i braci, proroctwa Rozy.
2. Derwid, Lelum i Polelum przed Lechem i Gwinoną.
3. Lilla Weneda u św. Gwalberta – prośba o wsparcie w sprawie uwolnienia ojca i braci, ślub czystości pod obrazem Matki Boskiej.
4. Podpalenie chaty misjonarza przez Ślaza.
5. Rozmowa Gwinony z Derwidem, kłótnia o harfę i nakaz królowej wyłupienia jeńcowi oczu.
6. Osłepienie Derwida (poza sceną).
7. Lilla Weneda u Gwinony – zakład o trzykrotne uratowanie życia Derwida przez córkę.
8. Powieszenie Derwida za włosy na dębie.
9. Wysłanie Ślaza przez Rozę Wenedę z misją wykradnięcia harfy i zabicia Lecha.
10. Lilla Weneda u Lecha – błaganie o uratowanie Derwida.
11. Uratowanie życia Derwida – rzut toporem przez jednego z jego synów mający przeciąć jego włosy (pomysł Lilli Wenedy).
12. Udany rzut toporem przez Polelum (poza sceną), odzyskanie wolności przez braci.
13. Śláz w zbroi rycerza Salmona – oszukanie wszystkich poza Gwinoną.
14. Pożegnanie Lilli Wenedy z braćmi.
15. Kolejna kłótnia Gwinony z Derwidem o harfę i wrzucenie starca do wieży z jadowitymi węzami.
16. Rozmowa Sygonia i Lecha o proroctwach Wenedów o dwugłowym wodzu, informacja o wzięciu do niewoli przez Wenedów Lechona – syna Lecha.
17. Św. Gwalbert w zbroi Salmona, ucieczka Ślaza.
18. Uratowanie Derwida przez Lillę Wenedę – gra na harfie hipnotyzująca węże.
19. Nakaz Gwinony zamknięcia Derwida w celi i zamorzenia głodem.

o ratunek. Ten twierdzi, że dzisiaj jest noc odkupienia, i zabiera dawnego sługę ze sobą.

Scena VII

W innej części pola Lech dzieli się z Gryfem informacją, że zabił pół dwugłowego wodza. Gryf opowiada mu o śmierci Gwinony, którą Harfiarze zabili urnami z prochami zmarłych, gdy próbowała dostać się w pobliże płonącego stosu ofiarnego, gdyż przypuszczała, że tam znajdzie Derwida. Lech żałuje swoich dzieci i każe zabrać jej ciało do zamku.

Scena VIII

Roza Weneda stoi samotnie przy wygasłym stosie ofiarnym. Wchodzi Polelum, niosąc na rękach ciało martwego brata, wciąż do niego przykute. Nie chce, by Roza rozcięła łańcuch, wchodzi z bratem na stos ofiarny i oczekuje, by podpaliły go pioruny. Roza radzi ściągnąć je, wyciągając w górę rękę z łańcuchem. Wchodzi Lech i chce go powstrzymać, oferując życie, a za nim św. Gwalbert, oferując wiarę. Polelum zwraca się ze skargą do Boga, powołując go na świadka sytuacji. Uważa, że oferta *życia i wiary* teraz, gdy cały lud Wenedów został wymordowany, a jego brat nie żyje, to drwina i poniżenie, sposób na ostateczny triumf nad pokonanymi. Błaga Boga i pioruny o łaskę, by nie musiał mieć grobu na ziemi, na której żyją tacy ludzie. Piorun bije z nieba, podpala ogień, Polelum i Lelum znikają w jego blasku. W płomieniach ukazuje się Matka Boska. Podchodzi Roza Weneda, wyciąga z popiołów łańcuch, który pozostał po zniknięciu jej braci, i rzuca go pogardliwie pod stopy Lecha, podsumowując, że to jedyne, co zostało z jego niewolników.

Pewniak
na teście

Charakterystyka głównych bohaterów

DERWID

Król Wenedów, plemienia napadniętego i podbitego przez Lechitów. To już **siwowłosy starzec**, ale wciąż **dumny i pełen godności**. Poznajemy go, gdy staje się jeńcem Lechitów. Wielokrotnie odmawia ukorzenia się przed Lechem i Gwinoną, za to ostatnie płaci cenę w postaci oślepienia. Znosi swój los w milczeniu, bez skargi i sprzeciwu. **Posiada złotą harfę**, która jest dla niego najcenniejszą rzeczą na Ziemi. Muzyka harfy ma magiczną moc, **pozwała przewidzieć przyszłość oraz sprawia, że walczący Wenedowie zwyciężają**. Nie zgadza się zagrać na niej na rozkaz Gwinony, twierdząc, że

przyszłość, który odejdzie po jego śmierci; **Wenedowie wierzą, że jej muzyka gwarantuje im zwycięstwo w walce**; na pewno dzięki niej można uspokoić jadowite węże. Pieśni grane na harfie mają moc wpływania na uczucia Wenedów, zachęcają ich do walki w najtrudniejszych momentach, dodają otuchy i nadziei. Mówi o tym chór Harfiarzy w pierwszej pieśni, po I akcie:

*Czasze nalane krwią, serca rozpaczą,
Z ust się wydziera krzyk o zemstę Boga,
Czekamy wszyscy, drżąc, na piorun z chmur,
A kiedy milczy niebo – śpiewa chór.
A kiedy śpiewa chór – drży serce wroga!*

Ten sam chór Harfiarzy ostrzega też przed odwrotnym działaniem magicznej muzyki – skoro potrafi ona uspić węże, będzie też potrafiła uspić naród. W pieśni Harfiarzy po III akcie ten temat poruszony jest już bezpośrednio w odniesieniu do sytuacji Polaków:

*O! Święta ziemo polska! Arko ludu!
Jak zajrzeć tylko myślą, krew się lała.
W przeszłości słychać dźwięk tej harfy cudu,
Co wężom dała łyż i serca dała.
Słuchajcież wy! Gdy ognie zaczną buchać,
Jeżeli harfy jęk przyleci z dala,
Będziecież wy jak węże stać i słuchać? (...)
Aż rzucą was do mogiłnego rowu,
Gdzie z zimnych jak wy serc się hańba lęże? (...)
Już czas wam wstać i bić i truć orężu.*

Pewniak
na teście

Harfa i jej muzyka to zatem **metafora poezji tyrtejskiej i jej wpływu na naród**. Słowacki twierdzi, że rolą poezji powinno być zagrzewanie narodu do walki, podtrzymywanie uczuć patriotycznych i dodawanie odwagi w momencie, gdy trzeba iść na śmierć ze świadomością, że walka nie może skończyć się inaczej, ale ofiara jest konieczna, by przyszłe pokolenia mogły odbudować kraj. „Usypiająca” muzyka harfy i wypowiedź Harfiarzy na jej temat to czytelne **ostrzeżenie przed poezją uspokajającą nastroje narodu**, wyciszającą emocje i sugerującą podporządkowanie losowi i oczekiwanie na lepszy moment dziejowy. Widoczne są tutaj echa tej samej polemiki dotyczącej roli poezji, jaką Słowacki prowadził z Mickiewiczem w *Kordianie*.

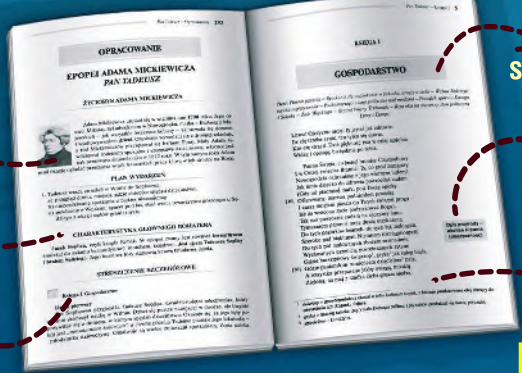
Istnieje też inna interpretacja znaczenia złotej harfy. Wenedowie walczą ze wszystkich sił i są trudnym przeciwnikiem do momentu, gdy wierzą,

Spis treści

Do autora „Irydiona” – list II	7
PROLOG	13
AKT I	21
AKT II	41
AKT III	61
AKT IV	95
AKT V	131
<i>Ułamek z greckiej podróży – Grób Agamemnona</i>	156
KRÓTKIE OPRACOWANIE	
Krótko o utworze	161
Krótkie streszczenie	162
Motywy	163
PEŁNE OPRACOWANIE	
Biografia autora	165
Okoliczności powstania utworu	166
Wyjaśnienie tytułu utworu	166
Czas i miejsce akcji	167
Bohaterowie utworu	167
Plan wydarzeń	168
Streszczenie szczegółowe	169
Charakterystyka głównych bohaterów	179
Problematyka	183
Gatunek utworu	187
Budowa utworu	189
<i>Grób Agamemnona</i> – opracowanie i problematyka	189
Indeks komentarzy do tekstu	191

opracowanie

streszczenie

charakterystyka

ważny cytat

problematyka

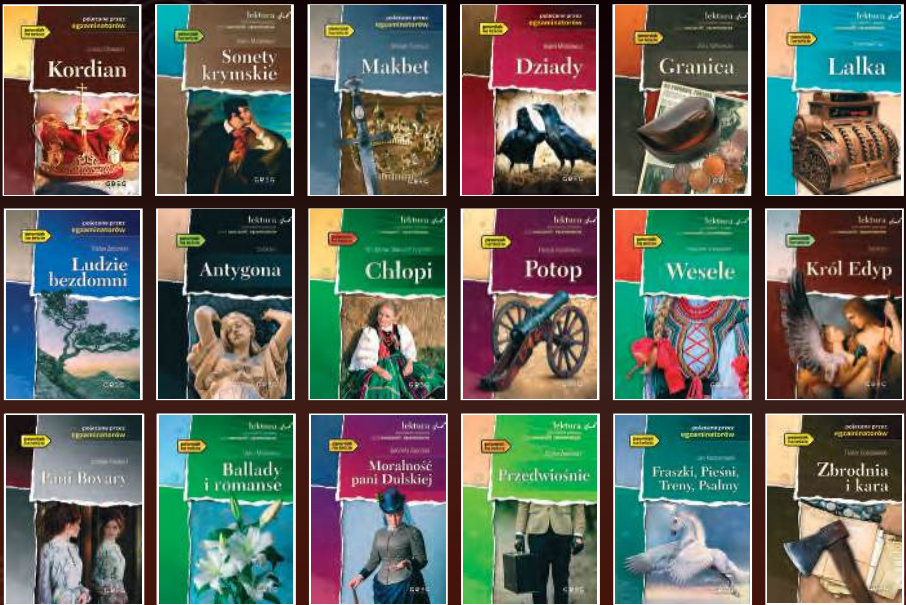
pewniak

ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak na teście

Lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl